

EN MAN AV VÅR TID

Maria Sveland: Dagens stjärngossar borde bråka mer

Publicerad 2010-12-13 12:13

Debatten om tv-serien "Våra vänners liv" visar hur långt vi har kvar till verklig jämställdhet. Det får mig att vilja skrika högt, skriver författaren Maria Sveland.

I sin hyllande text om tv-serien "Våra vänners liv" (21/11) beskriver Jens Liljestrand seriens framställning av män som en ny "mänskligare manlighet" och undrar om inte framtida historiker rentav skulle betrakta de fyra mysmännen i serien som utopiska.

Själv har jag följt serien med stigande förvåning. Det som från början ingav hopp om att något nytt äntligen var på väg att skildras. "En serie om manlig vänskap" – det skulle kunna bli hur intressant som helst, har allteftersom förbytts till stigande irritation och besvikelse.

"Här är berättelsen om nutidens svenska man. Och aldrig har jag sett honom skildras som så mjuk, varmhjärtad och genomhygglig." Skriver Jens Liljestrand entusiastiskt och visar därmed hur ytlig mansrollsdiskussionen fortfarande är eftersom det är ett omdöme lika omedvetet som tv-seriens skildring av "sympatiska" män som gör något så udda som att äta middag tillsammans en gång i veckan, och som bryr sig om sina relationer. Well, om det anses subversivt är vi mer illa ute än jag befarade. Vill man vända på steken kan man kalla det för rent mansförakt att påskina att det vore något revolutionerande med män som faktiskt bryr sig om varandra.

Eller som maskulinitetsforskaren Niclas Järvklo skriver i sin text om "Våra vänners liv" i DN 1/12:

"Män i dag behöver inte revoltera eller riskera någonting. Det räcker att dricka latte, intressera sig för matlagning och prata om relationer och livspussel. Och vara mjuka."

Och medan de fyra vännerna sitter runt middagsbordet står jag där utanför och stirrar in på dem genom glasrutan. Jag blir som en av deras trista flickvänner som kommer och stör dem när allt de ville bara var att ha lite mysigt.

En vän sa en gång till mig att som man känner man aldrig att man har makt, det är därför män blir så provocerade när feminister försöker påtala orättvisor. Männerna i "Våra vänners liv" skulle med största säkerhet skriva under på det, de känner sig maktlösa eftersom de saknar all slags maktanalys, oförmögna att betrakta sig själva utifrån. Det är därför serien blir så problematisk. Det som på ytan liknar en puttrig, tragikomisk och smart serie om fyra manliga vänner som umgås i storstan Stockholm, döljer i själva verket en uppvisning av dessa mäns häpnadsväckande blindhet inför sin egen maktposition och omgivning.

Det är framför allt i karaktären Pontus som bristen på maktanalys blir tydlig. Han är den ensamstående mannen, ofrivilligt lämnad av sin fru som framställs som obegripligt kall och hänsynslös medan han själv är go och gla och oförstående till hennes val – serien ger ingen förklaring till varför hon valt att lämna honom (denna söta, hygglige, strävsamme man, kanske är hon bara allmänt bortskämd?). Som tittare lämnas vi lika förvirrade som Pontus och förväntas snabbt ta ställning för hans taffliga försök att ordna livet som ensamstående. Att Pontus i det närmaste ter sig som en handlingsförlamad tomte i sin relation till sin dotter framställs snarare som rörande än provocerande. Trots att han i scen efter Scen använder sin dotter på olika sätt; för att få tillbaka sin fru, som en dålig ursäkt för att slippa åka med på en skidresa med sin nya flickväns kompisar förväntas vi tro på att han verkligen vill ha kontakt med henne och att han försöker. Men i all handling visar han tydligt att han prioriterar såväl sitt jobb som sin nya flickvän framför henne. Hon framställs som en manipulerad marionettdocka av den lömska exfrun. Känner vi igen den klichén? Subversiv? Knappast.

Pontus framställs som ett offer för sin starka exfru, en man som i jämställdhetens namn gjort allt rätt men som ändå straffas för detta genom att bli lämnad, något som framställs som obegripligt. Ätminstone för tv-seriens upphovsmän (Jo,

De fyra stjärngossarna i "Våra vänners liv": Jacob Ericksson, Gustaf Hammarsten, Shanti Roney och Erik Johansson. Maria Sveland funderar på om det är en reklamfilm för män, riktad till kvinnor.

som av en händelse är det män som skrivit och regisserat. Våldigt normbrytande).

Karakteren Mats framställs som charmigt egocentrisk när han i själva verket skulle kunna diagnostiseras som en man med djup narcissistisk störning. Ändå är det hos honom sympatierna ligger, inte hos hans karriärlystna (gud förbjude att kvinnor hyser karriärambitioner) präktiga flickvän. Och det är ett annat problem med serien, att flickvännerna till de fyra manliga vännerna framställs som obegripliga, motsägelsefulla, gnälliga och bitchiga. Som tunna papperssilhuetter som skär vasst mot de fyra vännernas mysbelysta mansgemenskap. Det är aldrig tänkt att man ska sympatisera med dem, de bara finns där i bakgrunden.

Precis som i "Lilla huset på prärien" kommer hotet alltid utifrån.

Jag vet inte vilka som tittar på "Våra vänners liv" men jag misstänker att det framför allt är kvinnor. Och kanske är det så man ska se serien, som ett slags långdragen reklamfilm om män för kvinnor? Könsstereotyp och otrovärdig, lovar stort men håller lite.

Jag har länge undrat över mäns bristande förmåga och ointresse att analysera mansrollen, förvissad om att enda möjligheten att åstadkomma en jämställdhetsrevolution är om män själva, på allvar börjar analysera och problematisera mansrollen. Om de vågar. Hitintills har detta framför allt gjorts av kvinnor (se Susan Faludis "Stäld" med flera) även om det på universiteten finns en hel del briljanta och modiga maskulinitetsforskare samt några enstaka författare som till exempel Stephan Mendel Enk, som gjorde ett seriöst och lyckat försök i sin bok "Med uppenbar känsla för stil". Men tyvärr verkar det ligga på kvinnors axlar även detta; att både vara de som formulerar problemet OCH komma med lösningen. Mäns likgiltiga tystnad har länge cirklat som ett oroligt åskmoln på jämställdhetshimlen och när kvinnor då och då försökt att problematisera detta blir de ofta anklagade för att vara manshatare eller för att vilja klumpa ihop alla män i en enda generaliserande grupp, och män är ju som bekant aldrig grupp, utan bara en oändligt lång rad individer.

Jens Liljestrand undrar förvånat i sin text hur det kommer sig att serien inte blivit mer kritiserad av antifeminister. Ja, kanske för att "Våra vänners liv" knappast kan betraktas som feministisk. Tvärtom visar den upp en rad trista stereotypa könsroller i John Grays "Män är från mars, kvinnor är från Venus"-anda. Män och kvinnor möts inte denna gång heller utan agerar och reagerar lika outgrundligt som någonsin en okänd rymdvarelse.

Enda skillnaden är att denna gång är det en tv-serie som utger sig för att skildra något nytt. I själva verket är det bara en drapering i en modern jämställdhetkonsensus-kostym. Den som är så lätt att etikettera sig med, ungefär som Göran Persson gjorde när han deklarerade att han var feminist, men som inte kräver något egentligt agerande eller motståndshandling.

"Kanske kommer historikern att undra vad det var vi bråkade om, egentligen. Varför vi inte bara kunde vara vänner." Skriver Jens Liljestrand i sin text.

Vad vi bråkade om? Jo, i en tid där du kan göra ett nedslag inom precis vilket område som helst och hitta uppenbara orättvisor som har att göra med kön och män ändå lyser med sin frånvaro, sin tystnad och sitt ointresse för dessa orättvisor och när till synes intelligenta män ändå ställer frågan om varför vi bråkade, ja, då får man lust att skrika högt och just det: bråka.

Maria Sveland
kulturdebatt@dn.se

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.